

Verbond de Doop ingezet is. En evenzo zegt ons Doopsformulier, dat „God voormaals bevolen heeft de kinderen te besnijden, hetwelk een zegel des verbonds en der gerechtigheid des geloofs was” en dat, „dewijl nu de doop in de plaats der besnijdenis gekomen is, men daarom de kinderen als erfgenamen van het rijk Gods en van zijn verbond doopen zal.”

Toch heeft de Gereformeerde Kerk dit beroep op het bevel Gods aan Abraham om de kinderen te besnijden, nooit als den *enigen* grond voor den kinderdoop beschouwd. Dit bevel volgde toch op de *belofte* Gods, dat Hij niet alleen de God van Abraham, maar ook de God van zijn zaad wilde zijn, en de besnijdenis diende alleen als teken om die belofte te bevestigen. Vandaar dat onze Geloofsbelijdenis in Artikel XXIV dan ook met nadruk er op wijst, dat „dezelfde *belofte* Gods ook aan onze kinderen gedaan zijn”. Ook onze Catechismus geeft in Zondag XXVII als eerste grond voor den kinderdoop aan, dat „onze kinderen in het verbond Gods en de gemeente begrepen zijn”; noemt daarna als tweede grond de belofte aan onze kinderen gedaan, dat „hun door Christus' bloed de verlossing der zonden en de Heilige Geest, die het geloof werkt, toegezegd wordt”, en zegt pas in de derde plaats, dat hun daarom evenals den kinderen onder Israël het teken des verbonds toekomt. En eindelijk ook ons Doopsformulier evenzeer stelt de belofte Gods op den voorgrond door te zeggen, dat „onze kinderen in Christus tot genade zijn aangenomen, gelijk God spreekt tot Abraham den vader der geloovigen en overzulk mede tot ons en onze kinderen”, waarna Gen. 17:7 wordt aangehaald, terwijl eerst daarna gewezen wordt op het bevel Gods aan Israël om de kinderen te besnijden.

Volkomen terecht heeft daarom de Synode te Utrecht, toen ze over de bekende leergeschieden haar uitspraak deed, gezegd, dat de eigenlijke grond van den kinderdoop is het *bevel* en de *belofte* Gods. Beide scheiden mag men niet. Wie alleen op het bevel Gods zich beroepen zou, maar deze belofte Gods voor onze kinderen niet zou aanvaarden, zou den eigenlijken grond van den kinderdoop wegnemen. Want al mag het bevel Gods aan Abraham om de kinderen het teken des verbonds te geven, de *formele* grond zijn, waarop de Kerk de kinderen doopt, de *materiele* grond is, dat God de Heere beloofd heeft, wat in dit teken lag afgebeeld, ook aan onze kinderen te schenken. Anders zou het sacrament een ijdel en ledig teken zijn om ons te bedriegen: en God, die de Waarachtige is, kan ons niet gelasten zulk een bedriegelijk teken aan onze kinderen te geven.

Wat hierbij met zooveel nadruk gewezen wordt op de *belofte* Gods ligt in den aard der zaak, omdat alleen deze belofte ons waarborgt en waarborgt kan, dat onze kinderen deel hebben aan de genade, die in het Sacrament wordt afgebeeld en verzegeld. Bij volwassenen staat de zaak geheel anders, omdat we bij hen te doen hebben met de bewuste openbaring in belijdenis en wandel van hun geloof en bekeering. Een volwassene, die gedoopt wordt, wordt gedoopt op grond van zijn geloofsbelijdenis. Maar bij een kind, dat nog niet eens spreken kan, kan van een bewuste geloofsuiting natuurlijk nog geen sprake wezen. Wat in zulk een kindeke omgaat, of het genade ontvangen heeft of niet, weten we niet en kunnen we ook niet te weten komen door eigen opmerking. Het eenige, waaraan we bij onze kinderen ons kunnen vastklemmen, is dus de *belofte* Gods, die Hij voor deze kinderen gegeven heeft. En deze belofte Gods is dus de eigenlijke grond, waarom we het sacrament aan onze kinderen geven.

Nu is het Sacrament van den Doop het sacrament van de *afwassing* onzer zonden door het bloed van Christus. Dat is de betekenis, die het Nieuwe Testament aan den doop hecht en waarop telkens de nadruk gelegd wordt. De doop zelf is een waterbad, een wassen met water, een reiniging van het lichaam, en beeldt ons daarom af, hoe de ziel geestelijk gewassen wordt door het bloed van Christus. Tweerlei ligt dus in den doop opgesloten: vooreerst de erkenning, dat onze ziel door de zonde bezoedeld en verontreinigd geworden is, en ten tweede dat onze ziel de afwassing van die bezoedeling in het bloed van Christus ontvangt.

Nu staan we wat deze beide dingen betreft bij het kind voor een mysterie. Van eenige werking der zonde, die wij bij een pasgeboren kindeke waarnemen, kan natuurlijk geen sprake wezen. Veleer maakt zulk een kindeke op ons den indruk van nog geheel onschuldig en rein te wezen. Wanneer we desniettemin staan bij den doop belijden, dat „onze kinderen in zonde ontvangen en geboren en daarom allerhande ellende ja der verdorpenis onderworpen zijn”, dan doen we dit niet, omdat we dit alles in onze kinderen zien, maar omdat we het ootmoedig aannemen en gelooven op grond van wat God in Zijn Woord aangaande onze kinderen ons zegt. Hoe de zonde in het hart van zulk een pasgeboren kindeke wonen kan, is voor ons verborgenheid. Nog veel minder verstaan we, hoe die zonde van de ouders op het kind overerven kan, want de zonde schuilt niet in het lichaam dat we aan onze ouders danken, maar in de ziel, en die ziel is juist niet door vader of moeder, maar door God den Heere in het kind geschapen. En hoe het eindelijk mogelijk is, dat zulk een kindeke, dat zelf nog geen enkele zonde deed, ook schuldig, ja zelfs verdoemelijk voor God kan wezen, is voor ons al evenzeer onbegrijpelijk. Toch gelooven we dit alles, omdat Gods Woord het ons aldus leert. Want wat zegt in Psalm 51 van zich zelf zegt: „zie, ik ben onrechtvaardig geboren en in zonde heeft

mij mijne moeder ontvangen”, geldt niet alleen van David, maar van elk kindeke. Job heeft dat uitgesproken, toen hij vroeg: „wie zal een reine uit een onreine geve?” en de Apostel Paulus zegt dit evenzeer van de kinderen des verbonds, dat zij „van nature kinderen des toorns zijn gelijk de anderen”. En als men vraagt naar de diepste oorzaak van verdorvenheid, die onze pasgeboren kinderen aankleeft, dan wijst de Schrift ons op de ongehoorzaamheid van Adam in het Paradijs. Immers Paulus zegt in Rom. 5 dat „door een misdadig de schuld is gekomen over alle menschen tot verdoemenis, en door de ongehoorzaamheid van dien eenen mensch vielen tot zondaars gesteld zijn geworden”. Het is dus de ongehoorzaamheid van Adam, het eerste bondshoofd, geweest, die in de schuld en de smet der zonde over al zijn nakomelingen heeft doen komen, waaruit blijkt, dat ook in het eerste verbond, dat God de Heere met den mensch heeft opgericht, als grond-ordinantie gold het: *gij en uw zaad*.

En evenzo nu als van onze kinderen geldt dat ze zonder hun eigen toedoen, ja zelfs geheel buiten hun weten, der verdorpenis in Adam deelachtig zijn geworden, komt God de Heere nu tot onze troost in de Schrift ons verzekeren, dat zoo ook onze kinderen wederom in Christus, die het tweede Bondshoofd is, tot genade worden aangenomen. Uit den parallel, dien Paulus in Rom. V tusschen Adam en Christus trekt, volgt dit van zelf. Want als de Apostel in dit hoofdstuk zegt, dat „gelijk door een misdadig de schuld gekomen is over alle menschen tot verdoemenis, alsoo ook door een rechtvaardigheid de genade komt over alle menschen tot rechtvaardigmaking des levens”, en dat „gelijk door de ongehoorzaamheid van dien eenen mensch vielen tot zondaars gesteld geworden, alsoo ook door de gehoorzaamheid van eenen vielen tot rechtvaardigen zullen gesteld worden”, dan zou deze parallel tusschen Christus en Adam niet opgaan, wanneer wel de schuld van Adam aan onze kinderen werd toegerekend, maar de gerechtigheid van Christus niet, en deze laatste alleen voor de volwassenen gold. Want waar de Apostel hier juist allen nadruk op laat vallen, is op de universaliteit, het alles omvattende van beide: de schuld van Adam en de genade van Christus. „Zooals de schuld door een misdadig is gekomen over alle menschen, zoo komt de genade door een rechtvaardigheid over alle menschen”. Indien dit „allen” bij de toerekening van Adam's schuld niet alleen de volwassenen omvat, maar ook de kinderen „hoevel ze niet gezondigd hebben in de gelijkheid der overtreding van Adam”, dan moet ook de genade van Christus evenzeer deze kinderen omvatten, anders zou de genade minder zijn dan de schuld. Dit laatste nu snijdt de Apostel juist af, door te zeggen, dat „de genade Gods en de gave door de genade, die daar is van eenen mensch Jezus Christus, veel meer overvloedig is geweest dan de misdadig van Adams”. De genade is dus niet minder, maar meerder dan de zonde. Waren nu de kinderen, die door Adam's ongehoorzaamheid onder de zonde besloten waren, van de genade van Christus uitgesloten, hoe zou de Apostel dan hebben kunnen zeggen, dat de genade veel meer overvloedig was dan de misdadig; hij zou juist omgekeerd hebben moeten zeggen, dat de genade in haar werking en omvang beperkt en kleiner is geweest.

Zoo ligt dan in dezen parallel tusschen Adam en Christus, dien de Apostel hier zoo breed uitwerkt, wel een der sterkste gronden van den kinderdoop. Want de gehoorzaamheid van Christus; waardoor velen tot rechtvaardigen gesteld worden en die ook aan onze kinderen wordt toegerekend, wat is ze anders, dan dat Hij zijn ziel voor ons tot een schuldoffer gesteld heeft en zijn bloed voor ons aan het Kruis heeft vergoten? Volkomen terecht zegt onze Geloofsbelijdenis daarom en stelt ze dit als een waarheid, voorop die door niemand kan worden tegengesproken, maar door ieder Christen moet worden beaamd, dat „Christus zijn bloed niet minder vergoten heeft voor de kinderen, dan voor de volwassenen”. Maar dan volgt daaruit ook van zelf, dat het teken en zegel van wat Christus voor hen gedaan heeft, hun ook toekomt. En is de doop nu juist het teken en zegel van de afwassing der zonden door Christus' bloed, dan mag deze doop ook aan onze kinderen niet onthouden worden. Zij zijn immers in het bloed van Christus gewassen en behoren daarom ook gedoopt te worden.

Dr. H. H. K.

Uit de Pers.

In *De Harp*, maandblad tot bevordering van de toonkunst onder de Christenen in Nederland, wordt door een deskundige over het orgel in de Nieuwe Zuiderkerk te Rotterdam het volgende geschreven:

We dachten aan Salomo's heerlijken tempel, toen we op vriendelijke uitnodiging van den heer H. Bos Km. 22 Maart 11. het schone Godshuys betraden, hetwelk, grootdeels geschenken door voornemen heet, in betrekkelijk korten tijd is verzeen aan den Westcreek te Rotterdam.

De buitengewoon rijke uitvoering van, ja, alle details maken het geheel tot iets ongelooflijk, voor onze practischen, soheren tijd bewonderenswaardig, overblijvend.

Teekont, marmer, koper, wedjveren hier om den voorrang. Imposant zijn b.v. de Belfersche gelpijnt, graniet hoofdkolommen, dragende het dakgebint, kostbaar en artistiek de gedreven elektrische kronen, welke bij avond een zee van licht uitstroemen. Sprekingsruimte en doopvont met 1118 belken, kunstig bezaaid en gebelid; bewonderenswaardig de voorlezerkathedraal, voortellende 1118, symbool van wijsheid dragende de wereldbol, waar op een jonge arend, tekenen van jeugdige kracht met uitgespreide vleugels, waarop de libel lichtelijk de vloerbedekking en de aanwending van marmer voor balustrade-aidekling.

Maar bovenal, wat voor een kerkgebouw een eerste vereichte is, een goede akoestiek, waarmee we het gebouw combineren, verdragen verschillende

hoedanigheden, dat de bouwmeester zich hierop heelal heeft toegedeed, wat ons dan ook in slotte, in het orgel, het meest interesseert; immers we weten allen, dat vele onder kerkgebouwen hieraan laboreren; temeer verdient de bouwmeester dus lof, welke geen moeite en kosten te groot heeft geacht invendige vorming en inrichting van het gebouw zoo te construeren, dat vrijwel het hoogste is bereikt geworden, temeer, waar een orgel in deze kerk geplaatst is van zoo'n imposanten, alles overtreffende opzet en constructie, dat we genoodzaakt zijn het in bijzonderheden te bespreken.

Door een vorstelijke gift van een gemeentelid daartoe in staat gesteld, toeg met op uit te bestelen een elec-pneum instrument van 4 klavieren, no. 3 in zwelkast en vrij pedaal, bij de firma Walcker & Co., Hoforgelbouwmeester te Ludwigsburg, volgens de plannen van de H.H. Bos, en Besselaar, de laatste organist der kerk, het front ontwerp de architect, de heer T. Kuipers te A'dam, tevens bouwmeester der kerk.

Voorbespreking en samenwerking tusschen architect en orgelbouwer hebben tot resultaat gehad een bijzonder gunstige situatie van ruimte en inderling, waardoor orgelwerk en toon tot het meest volmaakte uitkomt.

Zoo ontstond het enorme werk, het grootste van Nederland, bekleed met een sierlijk omhuulsel in Indisch teakhout. Basuindragende engelen, schoon uitgewerkte ornamenten en figuren in moosien stijl, machtig pijpwerk, houdend 50 p.c. tin, en dit alles rustend op keurig gebeeldhouwde Egyptische steen, geeft iets zeer voornaams te zien. Toch verzaakt het front, vanuit het kerkruim onmiddellijk, wat uitgebreid werk achter sierlijk bewerkt, plintwerk verborgen is. Men wordt er dan pas van bewust, als het orgel zijn magische stem laat hooren. Gezegd glintwerk maskert prachtig de jalouzieën van 2e en 3e manual, welke grootscheels boven het front uitsteken.

Het pijpwerk van het 4e manual (echowerk) is vervaardigd in een gewapende betonkammer met 22 meter lang kanaal, loopende boven het plafond en mondt uit in een plafondrozet aan het einde van het gebouw, bovendien aan het begin en aan het einde voorzien van elec. pneum. werkende jalouzieën, door deze inrichting komt als 't ware de toon van uit de verte aanrullen. Het spreekt vanzelf, dat de kapconstructie, welke h.t. gewicht van het 4e manual met 12000 kg. draagt, een bijzondere constructie is. Dit, wat het algemeene aangeeft.

Voor de windvoorziening werken in aparte, goed geïsoleerde kamer, 2 afzonderlijk ventilatoren, makende 1300 slagen, gekoppeld aan 2 elektrische motoren van 2 P. K.; hier vinden we ook de beide dynamo's voor de zwakstroomleiding.

Zes magazijnbalgen, de wind betreffende uit 2 grote reservoirs met 130 m.m. opvang, voorzien de verschillende laden resp. voor Man. I met 90 m.m., de tongwerken Man. II: 110 m.m., overigens 90, Man. III en IV 90 en pedaal 95 m.m.

De dispositie omvat 75 registers, 76 nevenregisters, 79 knoppen voor aut. pianopedaal, 15 combinatietreden met 8 oplossers, 3 jalouzietreden, 1 general crescendo (rolweller), 440 knoppen voor drie combinaties, totaal 697 registers, knoppen en treden, en dat alles geconcentreerd op een zeer één speeltafel. De leer kan zich dus enigermate een voorstelling maken, welke aanblik dit kunstwerk op zichzelf al oplevert; geen wonder dus dat alleen dit apparaat 800 K.G. weegt. Toch niet het er niet plomp uit, integendeel, keurig snijwerk en artistieke afwerking in getellige omgeving geven aan het geheel iets huiselijks, want aan beide zijden, geheel vrij, naast het orgel zijn kamertjes gemaakt, waarvan één, keurig gemeubeld, dient tot studeerkamer, terwijl in het andere speeltafel, electr. schakelhorden en apparaten zijn ondergebracht.

Opgemerkt dient nog te worden, dat de toetsen door electr. draaden aan de windladen verbonden zijn; door het neerdrücken van een toets worden een aantal contacten gesloten, die de daarbij komende magneten in de electr. pneum. rijl in beweging zetten, daarna wordt die kracht in lichtdruct omgezet, die vervolgens de pijpventielen bewerk.

De afstanden bedragen van speeltafel naar windladen: voor manual I 15 meter, manual II 16 meter, manual III 23 meter, pedaal 15 meter en echowerk 32 meter.

Zien we verder de speeltafelkamer rond, dan bemerken we 2 teakhouten kasten, waarin vervaardigd de pneum. electr. koppelingen en de bij- of nevenregisters. Voor dit bedrijf is de besproken zwakstroom noodig met 73 volt spanning. Voorts zijn 11180 contacten en 31500 meter kabeldraad.

We vinden hier ook de inschakelaar voor de electr. kachels, welke, staande in het echowerk, dit werk, hetwelk volgens ontwerp is, op temperatuur moet houden; en apparatuur (electr. afstandsthermometer) is ook aanwezig om direct den warmtegraad in het echowerk te controleren, benevens een vochtmeter voor het kerkruim.

Alle mogelijke praktische en lux inrichtingen zijn vertegenwoordigd. Zoo is ook aanwezig een 2-persoons lift, ten dienste van den organist, om het vermoedende trappen klimmen uit te sparen.

Wandelen we verder, dan valt steeds de rijke uitvoering op, invendigheid van het orgel, teakhout paneelwerk, overvloedig electr. licht, breede trappen en gangen.

We zien de sub en supre een octaaf uitgebouwd de windladen, de 300, veelal enorme pijpen van h.t. pedaal, vervolgens de 1215 pijpen van het 1e manual, betreden door de 7 c.m. dikke zwelkast het compartiment van het 2e manual met zijn 1819 pijpen. Hooger gaande zien we nog, wederom in zwelkast, het pijpwerk ten getale van 1218 stuks van het 3e manual.

Het spreekt vanzelf, dat door de aanwending der electr. pneum. tractie van reger- en spelwerk weinig te zien valt. We wringen ons langs een staande ladder door een nauwe solderopening en staan dan direct onder het dak der kerk in de ruimte voor het echowerk.

Opvallend is, behalve het pijpwerk (833 stuks, het gehele werk omvat 3415 pijpen), het hier geplaatste klaviers, voor het gemakkelijke stemmen van de farnierkanten. Men behoort dan, naaf van en naar de speeltafel te loopen. Keeren we ons dan zien we door de jalouzieën in het 22 meter lange schalkanaal, waar een man zich gemakkelijk kan bewegen.

Intusschen heeft de heer Besselaar zich gezet tot het uitvoeren van een improvisatie, om ons de diverse schoone stemmen te laten bewonderen, benevens het majestueuse volle werk.

Duisendvoudig zijn voorts de mogelijke klank combinaties, welke de uitgebreide dispositie benevens de ontelbare andere apparaten toelaten.

Waarlijk is hier een werk samengesteld, dat zijn wedergeade, hier te lande, niet vindt.

Officiële Berichten.

Tweede Congres voor Geref. Evangelisatie.

Ontrent het tweede Congres voor Geref. Evangelisatie, dat 3 Mei a.s. in „De Doelen” te Rotterdam zal worden gehouden, kan nog worden medegedeeld, dat zich een lokaal-comité heeft gevormd onder leiding van de heeren H. J. Tollig en K. Goudlander, dat zooveel mogelijk zal zorgen voor logies bij vrienden, voor het houden van een gemeenschappelijke maaltijd op den dag van het Congres, en voor een hartelijke ontvangst der deelnemers aan den avond van 2 Mei, die in de zaal van Baneski zal plaats vinden. Voor gewenscht logies wende men zich tot den heer A. Kappers, Goudsche Weg 39, Rotterdam, met mededeeling of men dit voor één of twee nachten begeert; terwijl men zich aan hetzelfde adres kan opgeven voor den maaltijd a 7/125 per persoon.

Voor het lidmaatschap geeft men zich op bij den Secretaris Ds. J. P. Tazelaar te Weesp.

Ook particulieren, zooveel broeders als zusters, worden dringend uitgenoodigd.

De Classis Drachten heeft in hare vergadering van 18 April na gehouden praeparatoir examen beroepbaar gesteld bij de Ger. Kerken den heer J. W. Sierstema, te Drachten.

De Raad der Gereformeerde Kerk van 's-Gravenhage brengt hiernede ter kennis van de Kerken in ons land, dat de Weleerwaarde heer J. van Nes, theol. doct. te Sneek, het beroep naar 's-Gravenhage, als missionair Dienaar des Woords voor de Zending onder de Joden, heeft aangenomen.

Namen des Kerkeraad vnd.,
M. SCHUURMAN, h.t. Proost.
P. POPMA, Scriba.

Kort verslag van de vergadering der classe Klundert op 16 Febr. 1916.

1. De vergadering wordt op gebruikelijke wijze door Ds. Goris geopend.

2. Het Moderamen bestaat uit Ds. Goris als praeses, Ds. Van Dam als scriba, Ds. Ruys als assessor.

3. Uit de credentietrieven blijkt, dat alle kerken wettig vertegenwoordigd zijn. Drummelen kon niet vertegenwoordigd worden door den hoogen waterstand.

4. De notulen worden door den vorigen scriba Ds. Ruys gelezen, en onveranderd goedgekeurd en getekend.

5. Van Dep. Synode is ingekomen een verzoek om inzake de predikantscontractanten een correspondent te benoemen. Aangeweten werd Ds. Bosonki.

6. Door Dep. hulphb. kerken in de classe wordt gerapporteerd, dat het tekort bedraagt f 88.97½.

7. Ds. Hepp rapporteert dat samenwerking inzake de Zending met Zeeland haar beslag heeft gekregen op bekenden grondslag. De Zeuwsche regeling wordt den kerken overhandigd.

8. In zake grensregeling met de classe Tholen zal nogmaals een schrijven aan die classe worden gezonden.

9. Rapport van den quæstor wordt niet dank ontvangen; ook den vorigen quæstor wordt een woord van dank toegesproken.

10. Herziening der benoemingen wordt tot de volgende vergadering uitgesteld, als D. V. twee nieuwe predikanten zullen aanwezig zijn. Drummelen en Breda worden aangewezen voor tusschentijdsche approbation en loomakingen.

11. Tot 't nazien der boeken van den quæstor wordt de kerk van Fijnart benoemd.

12. Rosendaal zal in deze 3 maanden geholpen worden door D.D. Nomes en Ruys. Drummelen, zoo noodig, door D.D. Goris, Hepp en Bosonki.

13. Bij de rondvraag Art. 41 K. O. worden aan de kerken Breda en Zevenbergen aangaande attesten advies gegeven. Op een vraag van Dinteloord betreffende noodlijdende kerken, door den watersnood getroffen, wordt geadviseerd de aangevraagde collecte in de kerken te houden, waar de nood in de classe Edam zeer groot is.

14. D.D. Nomes en Hepp, aangewezen de stukken na te zien van de predikanten, beroepen te Raamsdonk en Breda, rapporteeren dat die van Raamsdonk in orde zijn, en die van Breda slechts voorwaardelijk kunnen geapprobeerd.

15. Twee kerken wordt drie-maandelijkse steun toegeregt. Tot aanvang bij de Part. Synode zal een aanbeveling worden gegeven voor een dier kerken.

16. Aan de classe 's-Gravenhage zal verzocht worden, zoo mogelijk te willen zorgdragen, dat de tijd voor een uit te schrijven Biddag niet al te kort zij, opdat die dag der gemeente kan bekend gemaakt, en de voorgangers er op kunnen rekenen.

17. De volgende vergadering zal door Raamsdonk worden aangeroepen te Breda D. V. op 10 Mei e.k.

18. Nadat nog gesproken is over mogelijke vertegenwoordiging der classe bij intref afscheid van Dienaren des Woords, wordt door den praeses de vergadering gesloten, en gaat de assessor in dankgebed over.

Op last der classe,
A. L. Ruys h.t. assessor.

Dinteloord, 17 Febr. 1916.

Buitenland.

Deutschland. Is de gemeenschapsbeweging van Engelschen oorsprong?

In Engeland wil men alles wat uit Duitschland afkomstig is, over hoord werpen, en in Duitschland doet zich hetzelfde verschijnsel oprecht van Engeland voor. Daarom wordt door sommigen de lens aangeheven: „Weg met de gemeenschapsbeweging, want deze is niet anders dan een plant van Engelsche herkomst. Naal geen Duitsch Christen in ernst beweren, dat er uit Engeland niets goeds gekomen is, en daarom zal ook geen belijder des Heeren durven zeggen: de gemeenschapsbeweging is daarom reeds te veroordeelen, omdat zij van uit Engeland in Duitschland is doorgedrongen. Doch behalve dit kan men met alle vrijmoedigheid de stelling verdedigen, dat genoemde beweging niet uit Engeland in Duitschland werd gebracht.

Immers zij is een georganiseerde samenwerking van geloovige kringen in de verschillende landskerken. De behoefte om tot deze organisatie te geraken, is in Duitschland geboren, en is in overeenstemming gebracht met Deutsche toestanden. De gemeenschappen die men in Duitschland vindt, treft men noch in Engeland noch in Amerika aan. In Amerika niet, omdat daar geen volkskerk gevonden wordt. En in Engeland bestaan er naast de Engelsche staatskerk wel allerlei vrije kerken, maar er is geen gemeenschapsbeweging in de staatskerk. Wel heeft men in Engeland verschillende verenigingen die zich ten doel stellen om het Protestantisch-Gereformeerd karakter der Staatskerk niet te laten ondergaan door het drijven van de Romaniserende richtingen, maar het vormen van afzonderlijke kringen waarin men, zonder met de Staatskerk te breken, de prediking van het Woord en de bediening van het Sacrament zoekt, is er niet. Gemeenschappen gelijk er die in Duitschland zijn, vindt men wel in Denemarken, Zweden en Noorwegen, doch die staan niet in verband met de Deutsche gemeenschappen.

Nieuw leven werd in Duitschland gewekt door middel van het optreden van den Amerikaanse predikant Schlumbach uit Texas en den fabrikant Paersall Smith. Het nieuwe leven werd niet gewekt door middel van den Fransch-Duitschen oorlog. Integendeel is het waar, dat de eerste jaren na dien oorlog voor Duitschland uit een geestelijk oogpunt zeer slecht geweest zijn. Stocker heeft eenmaal uitgesproken, dat er wellicht met zoo vreeselijk goddelooze jaren in Berlijn geweest zijn als 1872, 73 en 74. Ook

in Christelijke kringen was het in die dagen bedroefd gesteld. De zoogenaamde „Smithsche beweging” die van 1875 af in Christelijke kringen haar invloed deed gelden, kwam aanstonds onder de leiding van Duitsche mannen, als de predikant Schrenk, rector Dietrich, professor Christlieb, Baron von Oertzen, graaf Pückler en anderen. Eerst werden in gemeenschapskringen bijna uitsluitend Engelsche liederen gezongen, maar van lieverlede werd er ook plaats ingeruimd voor het Deutsche geestelijke lied.

De gemeenschappen staan in verband met de Evangelisatie. Deels zijn de gemeenschappen vrucht der evangelisatie, deels is uit de gemeenschappen het werk der evangelisatie voortgevoerd. De eerste die als evangelist in Duitschland optrad, was de predikant Schrenk. Zijn arbeid, dien hij in 1880 begon, staat niet in verband met de evangelisatie in Amerika en Engeland. Hij werd daartoe gedwongen door den nood van den tijd en door de overtuiging, dat hij daarvoor van God geroepen was.

„Gedurende den oorlog, zoo schrijft de voorzitter van het Deutsche Gemeenschapsverband”, is menig Engelsch boek en menig Engelsch verdwenen, omdat het te licht bevonden werd. Wat in deren tijd van strijd en diep lijden de proef doorstaat, willen wij houden; vóór alles willen wij ons dankbaar verheugen in den rijken schat van onze diepe, ernstige Deutsche liederen, wier heerlijke wijzen zoo goed passen bij hun diepen inhoud en bij den bitteren ernst onzer dagen.

Wij voegen hierbij, dat men in vele Christelijke kringen in den vreeselijken tijd dien men doortleeft, de schat welken de Kerk heeft in hare Psalmen, meer dan te voren leerde waardeeren.

Engeland. Formuliergebeden in de vrije kerken.

Het is opmerkelijk, dat vrije kerken die twee jaren geleden er niet aan dachten formuliergebeden bij de Godsdienstvereenigingen te gebruiken, er in den laatste tijd toe gekomen zijn deze wijze van aanroeping van den Naam des Heeren in te voeren.

De predikant R. C. Gillie van Bradford schreef over deze zaak een brochure, die met sympathie door de leiders der vrije kerken is begroet. „Daarin wordt aangegeven, dat wanneer vrije gebeden gedaan worden, men evenzeer gevaar loopt in formalisme te vervallen, als wanneer het gebed uitgesproken wordt in een voorgeschreven formule. Het is een bekende zaak, dat predikanten der Anglicanische Kerk die tot de Evangelische richting behooren, zooveel vóór als na de prediking, vrije gebeden uitspreken, ofschoon dit niet volgens het Prayer Book is. Het schijnt dat de vrije kerken der Dissenten het Formuliergebed in de Engelsche Staatskerk weer in eere zullen brengen, althans bij die leden der Anglicanische kerk welke niet tot de Ritualisten te rekenen zijn.

De Ritualisten toch hielden zich steeds streng aan de gebeden die in het Book of Common Prayer gevonden worden.

N-Amerika. Billy Sunday.

Reeds meermalen maakten wij gewag van het optreden van Billy Sunday, een gewezen bokser, die in de nieuwe wereld scharen menschen weet te vergaderen om naar zijn roepstem tot bekeering te luisteren. De predikanten der Chr. Geref. Kerken van Grand Rapids en omstreken, die wekelijks een conferentie houden onder den naam van „Inter nose”, besloten een schrijven te zenden tot den bekenden Evangelist. Dit schrijven is gesteld in een broederlijken, vriendelijken toon, waarbij het goede dat Sunday tot stand brengt, gewaardeerd wordt, maar waarin toch een woord van vermaan voorkomt, om niet voort te gaan met hetgeen, volgens genoemde predikanten, in zijn prediking geene bouwen is met goud, zilver en kostelijke steenen, maar met hout, hooi en stoppelen. De commissie voor dat schrijven bestond uit de predikanten Weersing, Stuart, Brink, Haan, Kuiper en van Loonhuijzen. Men meende dezen stap te moeten doen omdat Sunday een man is, die als geen ander in dezen tijd, invloed uitoefent op het Amerikaanse volksleven, een man die vele waarheden van de Christelijke religie met kracht verdedigt. Maar ook is hij een man die in zijn prediking elementen weglaat die er niet in mogen genutt worden, en er elementen in brengt die niet bevorderlijk zijn voor een ernstige belijdenis van den Christus. Wij verblijden ons in deze poging om een man, van welke oorsprong ook, veel kracht uitgaat, in een goed spoor te leiden.

In een zaak is Billy Sunday den Chr. Geref. formiden reeds in het gewijl gekomen. Het is in zijn optreden tegen de geheime genootschappen, als die der vrijmetselaars, de Odd Fellows, enz. Vreemde men vroeger dat Sunday deze zou ontzien, in den laatste tijd heeft hij tegen het lid-zijn van een geheim genootschap met kracht gewaarschuwd. Hij ging daarbij o.a. te ver, door eenvoudig alle leden van geheime genootschappen naar de hel te verwijzen. Het is bekend, dat de kwestie van de geheime genootschappen oornak is geworden, dat de Chr. Geref. Kerk zich loomakte van de Ref. Church.

WINKEL.

Voor Kinderen.

DE TBGENHANGER.

II.

WEDEREN.

Mijnheer Lehman werd diep bewogen door hetgeen hij hoorde, vooral toen zijn bezoeker erbij voegde: „Het schijnt Gods wil en weg, en daarin heb ik te bernsten.” Hij begreep dat die man, in wien hij nu duidelijk zijn ouden makker herkend had, zijn treurig lot niet had te wijten aan luiheid noch aan een ongeregelde leven. Veleer was gebrek aan min en onbekwaamheid om het rechte oogeblick aan te grijpen. oorzaak van de ellende. Inmijdelijk bewogen trad hij op den werkrooster toe, reikte hem de hand en zei trouwachtig:

„Ik merk wel, het geluk dat gij hier kwamt zoeken hebt gij niet gevonden Jan Wolters.”

Verbaasd keek de ander hem aan en vroeg: „Kent gij mij dan mijnheer?”

„Zou Frits Lehman u niet meer herkennen?” was het antwoord. „Gij zijt weinig veranderd; alleen wel de heft nagerder geworden. Ik ben zeker naar het uiterlijk een geheel ander man geworden dan vroeger. Anders zoudt gij mij wel herkend hebben.”

„Nu dit was ook zoo. De een was van een boer-herd geworden, de ander een arme sloover gebleven gelijk hij was.”

Mijnheer Lehman wilde gaarne nog wat meer praten. Maar het gesprek vloete niet best, daar